

TINGLAB TUSHUNISHDA OG‘ZAKI NUTQNING, KOMMUNIKATIV YO‘NALGANLIK TUSHUNCHALARINI ANIQLASH

F.S.Tashpulatova
O‘zDJTU katta o‘qituvchisi

Annotatsiya. Tinglab tushunish ko‘nikmasining muhimligini talablarga tushuntirib, ular bilan bu borada ishlash judaham muhim hisoblanadi. Zamonaviy ingliz tilida tinglab tushunishni shakllantirish va uni rivojlantirish bo‘yicha bir qancha metodlarni amalda qo‘llash mumkin, bularning aksariyati boshqa ko‘nikmalar bilan integrallashgan holda amalga oshiriladi.

Kalit so‘zlar: Materiallar bilan tinglash, gapni tinglash, ma'lumotlar bilan tinglash, grafik va jadvallarni to'ldirish.

KIRISH

Oldindan tinglash mashqlari faoliyati xorijiy tilda tinglashni o'rganishda yordam berishda juda muhim rol o'ynaydi. Ular o'qituvchilarga o'quvchilar mavzu haqida bilib olgan narsalari haqida ma'lumot berishda va matndagi so'z va til tuzilmalariga tayyorlanishgani haqida aytib beradi. Tinglov oldi mashqlaridan tashqari, tinglovchilarga nimalarni o'rgatishni aniqlashtirib olishlariga yordam beradi va chet tilida tinglashdan kelib chiqadigan tashvishlarni kamaytiradi. Bundan tashqari, tinglovdan oldin tinglovchi tadbirlar sinf muhokamasi va o'quvchilar o'rtasida ko'proq muloqot qilish imkoniyatlarini taklif qilishi mumkin. Bu yerda turli darajadagi ingliz tili va EAP tinglash kurslariga oson moslasha oladigan ba'zi bir –tinglash oldi tadbirlari mavjud.

TADQIQOT METODOLOGIYASI VA EMPIRIK TAHLIL

Talabalarga tinglash matnining mavzusini aniqlab olishda ko'maklashadigan obrazlarni, xaritalarni yoki diagramlarni ko'rsatish mumkindir. Menga o'rgat metodida : Har bir o'quvchiga bir nechta so'z yoki iboralarni berish, bir-biringizga so'zlarni ifodalarni juftlik bilan tushuntirishlarini so'rash, ular zarur bo'lsa, lug'atga murojaat qilishlari mumkin. Talabalar eshitishlari mumkin bo'lgan narsalarni tinglashlari va belgilashlari mumkin. Xitoylik shov-shuvlar: o'quvchilarni ikkita satrga qo'ying, chiziqdagi birinchi so'zni pichirlab, navbatdagi navbatdagiga shivirlab va shunga o'xshab, keyingi o'quvchi eshitgan so'zni eshitib yoki taxtada so'z yoki uni ifodalanishini yozadi. Tinglash mavzusi bilan bog'liq bo'lgan jumla yoki ifodani kiritib, qo'shiqni o'rtoqlashamiz. Tinglovchilarga qisqa metrajli qo'shiqni, qofiyani yoki jaz bilan bog'liq mavzuni o'rgatish. Grafik organizatorlar: Talabalarga satrlar bo'yicha matnda ma'lumotlarni jamlaydigan bo'sh grafik organizatorini bering. Talabalar to'g'ri joylarda eshitish uchun kalit so'zlarni tinglashadi va to'ldiradilar.

Talabalar matnni tinglashadi va qanday fikrlar bildirilganligini ko'rishadi. Bundan tashqari, tezroq "anonim" so'rovnoma ham bo'lishi mumkin, natijalari dars oxirida aniqlanishi mumkin. O'qish mashqini birinchi bo'lib o'qib chiqing: o'quvchilarga tinglashni mo'ljallagan matnning dastlabki satrlarini bering. Ularga barcha transkripsiyasini va o'qish uchun ham oz vaqt berishingiz mumkin (faqat matnning mazmunini olishlari uchun). Keyin transkripsiyani o'qiyotgan o'quvchisiz aniq ma'lumotni tinglash ustida ish olib boring. Bu juda ko'p tafsilotlar bilan murakkab matnlar uchun samarali faoliyatdir.

NATIJALAR

Agar tinglovchilarning suhbatini tinglanadigan bo'lsa, unda tinglovchilarning qiziqishini uyg'otish mumkin. Kim? Agar talabalar bir nechta belgilar bilan suhbatni (yoki matnni) tinglashni istasa (va, albatta, belgilarni identifikatsiya qilish tinglovchilarning vazifalaridan biri bo'lmasa) tinglovchilarning kimligini ko'rib chiqing. Nima qilishim kerak, o'qituvchi? Noto'g'ri tartibda tinglash uchun nuqta shaklida ko'rsatmalar yozing. Talabalarga ularni buyurtma qilishni so'rash. Bu faoliyat tinglovchilarni tinglash uchun dam olishga yordam beradi, chunki ular kelgusida nima bo'lishini aniq bilishadi. Eslatma: Tadqiqotni talabalar bilan muhokama qiling va ular ostida eslatmalar olish uchun miya chiziqlarini yozing. Keyin eshitishingiz mumkin bo'lgan o'tish so'zlarining mohiyatini tushuntiring.

Talabalar quyidagi mavzularga e'tibor qaratishlari mumkin: Tarkib. Mavzular va sub mavzulari qanday? Mavzular va kichik mavzulari bir biriga qanday bog'liqligi, dinamiklarning til ishlatishi, so'zlovchilar yangi g'oyalarni tanitishi uchun qaysi so'zlardan foydalanadilar? Bu mavzuni qanday qilib o'zgartiradilar? Qanday qilib ular noaniqlik bildiradi? Matn davomida ularning intonatsiyasi qanday o'zgaradi? O'qish jarayonida tinglovchilar tinglovchilarning tinglovchilar matnidagi fikrlarga ta'sir qilishi mumkin; Masalan, talabalar o'zlariga savol berishlari mumkin: "Men aytayotgan so'zlarga qo'shilamanmi? Ularning gaplariga boshqa tomon bormi? Ko'pincha tinglovchilarning faoliyati quyidagi ko'nikmalarga qaratiladi: tinglovchilarni tinglash; Muayyan axborotni tinglash; Gapiruvchining nuqtai nazarini yoki fikrini tinglash.

XULOSA VA MUNOZARA

Talabalar diqqat e'tiborini tinglash vazifasiga bag'ishlashlari kerak. Tinglashdan oldin yozma topshiriqni bajarish bo'yicha ko'rsatmalarni tushunib yetganiga ishonch hosil qiling, shunda ular nima qilish kerakligini tushunib olish kerakligiga shunchaki chalg'itmaydi. Tinglov paytida kamida yozishni davom eting. Esingizda bo'lsa, asosiy maqsad ishlab chiqarish emas, tushunishdir. Tinglovda yozish kerak bo'lsa, talabalarni ushbu asosiy maqsaddan chalg'itishi mumkin. Agar tinglovdan so'ng yozma javob berilishi kerak bo'lsa, bu vazifa ko'proq talabga javob berishi mumkin. Matn orqali tinglovchilarni boshqarish uchun tadbirlarni tashkilqiling. Asosiy g'oyani, mavzuni va

sozlamalarni tanlash va tinglash faoliyati bilan global faoliyatni birlashtiring. O'quvchilarning diqqatini butun tushunish uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lgan matn elementlariga qaratishi uchun savollardan foydalanish zarur. Tinglov jarayoni boshlanishidan oldin talabalar tinglashdan so'ng og'zaki yoki yozma javob berishlari kerak. Javoblarni tinglash talabalarning xabarining muhim qismlarini tushunishiga yordam beradi. Tinglovchilarni tinglashda tushunishlarini nazorat qilishni rag'batlantirish uchun oldindan foydalaning. Tinglovdan oldingi faoliyatni bajarib va tinglovchilarni o'zlarining oldingi bilimlari va o'tishning mavzulari yoki hodisalari haqida bilgan narsalari nuqtai nazaridan mantiqiy yoki yo'qligini tekshirib ko'rishlarini eslatib qo'ying. Mumkin bo'lgan joyga darhol xabar bering. Talabalarni javoblarini noto'g'ri yoki noto'g'ri ekanliklarini tekshirishga undang. Namunaviy-tinglash faoliyati turlari: Ma'lumotlar bilan tinglash; grafik va jadvallarni to'ldirish; xaritada marshrutni ta'qib qilish; ro'yxatdagi narsalarni tekshirish; gapni tinglash; muayyan ma'nolarni izlash uchun; to'ldiruvchi mashqlarni bajarish; rasmiy va norasmiy ro'yxatlarni ajratib ko'rsatish.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Ahmadaliyev A. M. Qosimova A. X. Innovatsion faoliyat va ilg'or pedagogik texnologiyalar - Toshkent 2006
2. Jalolov J.J. Chet tili o'qitish metodikasi –T.: O'qituvchi, 2012
3. D. Adamson, "Inter-language variation in theoretical and pedagogical perspective", London, 2008.
4. Hector Hammerly, "Fluency and accuracy", England, 1991.
5. J. Wilson, How to teach listening, Longman, 2008
6. Scott Thornbury, How to teach speaking, Longman, 2005
7. Keith Harding, "English for specific purposes", Oxford, 2001
8. Richard, J.C. & Rogers, T.S., Approaches and methods in language teaching. Cambridge University Press. Retrieved August 20th, 2009.